

PRIENŲ „REVUONOS“ PAGRINDINĖ MOKYKLA

Priemonės, padedančios pradinių klasių mokiniui įveikti skaitymo sunkumus

Parengė:

Laima Astrauskaitė, pradinio ugdymo mokytoja metodininkė

Daiva Kriščiūnienė, pradinio ugdymo vyresnioji mokytoja

2025–04–25

Prienai

Ivadas

Pamoka – pagrindinė mokymo forma, ribojama laiko vieneto, per kurį mokoma įsisavinti mokymo programos dalį. Mokytojas, remdamasis Bendrosiomis programomis, numato savo mokinių gebėjimų ugdymą, atsižvelgiant į jų amžiaus ypatumus, poreikius ir interesus. Planuojant mokymą nuolat apgalvojamas ir modeliuojamas ne tik žinių perteikimas, bet ir gebėjimų ugdymas.

Individualizavimas – kai metodai, priemonės pritaikomi taip, kad atitiktų skirtingų mokinių gabumus, poreikius, polinkius, mokymosi stilius, tempą. Individualizavimas turi padėti mokiniui ne tik daryti pažangą, bet ir suprasti, kokios yra jo stipriosios pusės ir atitinkamai jas tobulinti. Mokytojas, planuodamas pamoką, medžiagą sieja su mokinių patirtimi, su gyvenimu. Užduočių individualizavimas, planavimas siejamas su mokinių pažanga ir pasiektais rezultatais. Iš pamokos uždavinio ateina, kokios priemonės bus taikomos, kokia pagalba bus teikiama – kuo naudodamiesi, kokiomis priemonėmis mokysis mokiniai. Mokiniai išmoksta geriau, jei jie aktyviai dalyvauja mokymo veikloje. Mokytojo tikslas – patenkinti mokinių poreikius, sudaryti sąlygas kuo maksimaliau atsiskleisti jų galimybėms.

Skaitymas – vienas pagrindinių gebėjimų, būtinų kiekvienoje gyvenimo srityje. Įvairūs skaitymo gebėjimai reikšmingi asmeninei ir socialinei žmogaus raidai, kad galėtų aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime. Todėl pradinį klasių mokytojai turi būti pasirengę sėkmingam mokinių skaitymo gebėjimų ugdymui. Pirmiausia išsianalizuojame, kokių ir kodėl skaitymo gebėjimų trūksta mokiniams. Ir tada nusimatome įrankius, padėsiančius siekti geresnių skaitymo rezultatų savo klasėse. Siekiame, kad parinkti tekstai, praktinės užduotys būtų įdomios, patrauklios mokiniams. Taip organizuojame veiklas, kad jos atliktų mokinių skaitymo gebėjimų lygį, mokymosi galimybes, interesus ir poreikius.

Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikams vis dar svarbu žaidimai. Raidžių pažinimo ir skaitymo gebėjimų ugdumuosis žaidimus – kalbinius žaidimus – parenkame atsižvelgiant į planuojamą veiklą, turinį, mokinių gebėjimus bei patirtį ir juos į ugdymo procesą integruojame savo nuožiūra.

Savo patirtimi apie taikomas skaitymo gebėjimus ugdančias priemones, siekiant padėti kiekvienam mokiniui įveikti iškilusias kliūtis, pasidalijo mokyklos pradinio ugdymo mokytojos.

Lietuvių kalbos ir literatūros bendroji programa

Pagrindiniai lietuvių kalbos ir literatūros atnaujinto ugdymo turinio akcentai yra spausdintų ir skaitmeninių tekstų įvairovė; kalbos mokymasis ne tik tyrinėjant, bet ir žaidžiant; aukštesnieji mąstymo pasiekimai; informatinio mąstymo ugdymas; kalbėjimo, klausymo, skaitymo ir rašymo strategijų taikymas. Be to, programoje išskiriama pasiekimų sritis – skaitymas, teksto supratimas ir literatūros bei kultūros pažinimas. Programoje akcentuojama tekstų įvairovė – komiksai, eilėraščiai, rašteliai, skelbimai, čekis, pirkinių sąrašas. Taip mokinys patenka į artimą vaikui, skaitymą skatinančią aplinką, kai sužadinamas smalsumas ir motyvacija.

Pirmoje klasėje mokiniai mokosi taisyklingai tarti garsus, atpažinti ir parašyti juos žyminčias raides. Baigę Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą, mokiniai moka perskaityti pavienius žodžius, skaityti kelių sakinių ar ilgesnius rišlius tekstus ir juos suprasti. Bet į pirmąją klasę ateina mokiniai su skirtingais skaitymo ir rašymo gebėjimais. Svarbu, kad mokiniai suvoktų garso ir raidės santykį. Itin svarbi taisyklingai tariamų žodžių garsinė analizė. Tokiam mokymui tinka mįslės, greitakalbės, gamtos garsų pamėgdžiojimas.

Vaikai nuosekliai supažindinami su visomis lietuvių kalbos raidėmis ir garsais. Pirmose temose daugiau dėmesio skiriama garsinei žodžių analizei ir vaizdinės informacijos skaitymui. Vėliau, natūraliai sudarant vis daugiau prasmingų raidžių junginių, ugdomi skaitymo įgūdžiai. Analizuojamos iliustracijos ir ieškoma jose daiktų, žmonių, gyvūnų, kurių pavadinimuose yra temos raidė. Pateikiamos garsinės analizės užduotys, ugdančios foneminę klausą. Tariamasis paveikslėlyje vaizduojamo objekto ar veiksmo pavadinimas, žodis suskaidomas skiemenimis, tuomet atskirai išvardinami kiekvieno skiemens garsai. Ieškome garsų ne tik skaitydami užrašytus žodžius, bet ir tariant iliustracijose įvaizdintus žodžius. Kartu apjungiamas girdimasis ir regimasis suvokimas. Užduotys taip pat skatina tyrinėti įvairias kalbines situacijas: ieškoti žodžiuose garsų ir pasakyti jų vietą, nurodyti paslėptas ar praleistas raides, pagal paveikslėlius kurti žodžių junginius ir sakinius, grupuoti žodžius su skirtingais garsais ir pan. Pradedantieji mokiniai skaito paryškintus žodžius tekste ar nesudėtingus tekstus. Na, o pažengusieji jau skaito autorinių, grožinių tekstų ištraukas. Didelis dėmesys skiriamas vaikų žodyno turtinimui.

Pradinukams ugdomas visapusiškas ir apmąstomasis (reflektyvus) skaitymas. Kuo geresnė skaitymo technika, tuo daugiau dėmesio skiriame teksto turiniui suvokti, jam nagrinėti ir interpretuoti. Svarbu vaikams sudaryti sąlygas tekstus skaityti pakartotinai, kad suprastų viso kūrinio prasmę. Mokantis suvokti tekstą labai praverčia teksto suvokimo strategijos. Svarbiausias strategijos principas – skaitytojas pritaiko savo žinias, kad suvoktų, ką skaitė. Ankstesnė skaitytojo patirtis itin svarbi suvokiant ir interpretuojant tekstą.

Skaitymo ir rašymo sutrikimą turinčio mokinio ugdymo(si) ypatumai

Specifinis skaitymo sutrikimas sukelia mokiniui sunkumus visame mokymosi procese. Skaitymo sutrikimas gali paliesti bet kurią veiklos sritį, kuri susijusi su teksto skaitymu, jo suvokimu, tikslu sąvokų supratimu ir/ar teisingu jų vartojimu. Skaitomo teksto prasmės suvokimas trukdo mokiniui maksimaliai išnaudoti savo gebėjimus mokymosi procese. Patiriantis skaitymo sunkumų, mokinys dažnu atveju turi ir rašymo sunkumų, nes skaitymo ir rašymo procesai labai glaudžiai tarpusavyje susiję. Tokiu atveju rašto darbuose praleidžia raides ar jų junginius, sukeičia raides vietomis ar vienas raides keičia kitomis. Vyresnėse klasėse mokiniams jau pasireiškia ir rišlaus teksto kūrimo sunkumai, nes sunkiai sudaro ar užrašo sakinius. Mokinio patiriamiems sunkumams įtakos turi verbalinės dalies vertinimo rezultatai, nepakankamai išlavėjusi trumpalaikė, darbinė atmintis.

Specifiniai skaitymo, rašymo sutrikimai pasireiškia žemesniais mokinio skaitymo, rašymo ar matematikos mokymosi pasiekimais. Dėl atskirų pažinimo procesų neišlavėjimo ar sutrikimo, mokymosi pasiekimai neatitinka bendrųjų pasiekimų ir kompetencijų. Esant šiam sutrikimui, galimi informacijos apdorojimo sunkumai (vaizdinė, garsinė informacija), rišlios kalbos neišlavėjimas, sunkumai mokantis skaityti (lėtas skaitymas, skaitymas skiemenimis), perskaityto teksto suvokimo sunkumai, gramatinių klaidų darymas rašant (praleidžia raides, jas keičia), sunkumai dirbant savarankiškai, lėtas veiklos tempas ir t.t. Tačiau nepaisant patiriamų sunkumų, specifinį mokymosi sutrikimą turintys mokiniai gali pasižymėti gerais regimaisiais ir erdviniais gebėjimais, gebėti matyti visumą, gali kūrybiškai spręsti problemas, pasižymėti meniniais gabumais. Ir šias stiprybes geba panaudoti būtent ugdymo procese. Juk šie mokiniai gali atlikti užduotis pagal pavyzdį, suvokti vaizdžiai pateiktą medžiagą, gerai atlikti praktines užduotis ar be klaidų nurašyti tekstą.

Mokymąsi ir pasitikėjimą savimi skatinanti edukacinė aplinka

Fizinė aplinka – ta aplinka, kurioje vyksta mokymas, kurioje panaudojame informacines kompiuterines technologijas, ugdomąją įrangą, mokymo priemones bei pritaikom mokiniams darbo vietą, susodinimą. Klasėje esanti įranga ir ištekliai turi skatinti mokymąsi, motyvuoti mokinius. Klasės stenduose esantys vizualiniai elementai yra puiki alternatyva tekstui ir palengvina medžiagos suvokimą. Kabinete esantys rečiau naudojamų, įsidėmėtinos rašybos žodžių ar taisyklių plakatai lavina kalbinę raišką. Daiktai ir priemonės turi būti lengvai pasiekiami ir organizuoti pagal naudojimo dažnumą. Organizuota aplinka ne tik gerina akademinius rezultatus, bet ir ugdo mokinių pasitikėjimą savimi, savarankiškumą bei gebėjimą susikaupti.

Ugdymo aplinka – tai fizinė, socialinė ir psichologinė aplinka, kurioje vyksta ugdymas ir mokymasis. Ugdamosios aplinkos tikslas – sukurti saugią, patogią ir motyvuojančią erdvę, kurioje mokiniai įgytų žinių, įgūdžių ir vertybių. Ši aplinka apima visus išteklius, sąlygas ir veiklas, kurios skatina mokymąsi, kūrybiškumą, pažinimo procesus ir asmeninį vystymąsi. Mokytojai, kurdami palankią ugdymosi aplinką, orientuojasi į mokinių poreikių patenkinimą, individualius tikslus, technologijų naudojimą, saugią aplinką. Taigi, dėmesį skiria kiekvienam besimokančiajam atliepiant jo poreikius, patogiai, funkcionaliai, įvairiai aplinkai, pritaikytai mokiniams, technologijų naudojimui, užtikrinant mokymo proceso lankstumą, ugdymo(si) tikslų formulavimą atsižvelgiant į įvairias sąlygas.

Mokymosi aplinka – vieta, kurioje vyksta mokymasis, kurioje mokinys veikia, naudodamas įvairias priemones ir patarimus, sąveikauja su kitais; pasinaudodami ištekliais kuria reikšmingus problemų sprendimus, nustato savo mokymosi tikslus ir poreikius, naudoja potencialias priemones ir išteklius. Tai visos edukacinę vertę turinčios veiklos erdvės, įgalinančios mokinio asmeninį tobulėjimą, realizuojamą per mokymosi pastangas. Į besimokantįjį orientuota mokymosi aplinka sudaro galimybes mokiniui pasirinkti ir siekti savo individualių tikslų. Mokinys motyvuojamas jausti atsakomybę už savo mokymąsi, aktyviai kontroliuoti mokymosi procesą, naujas žinias integruoti su esama patirtimi. Taigi, kabinetuose mokytojai kuria tokią mokinius supančią informacinę erdvę, kuri pasižymi mokymo(si) galimybe, kad tikslingai skatintų ir įgalintų mokinį mokytis. Tokioje erdvėje mokiniai sąveikauja su informacijos šaltiniais bei mokytoju, padėjėju, įgyja žinių, kompetencijų ir vertybių.

Mokinio padėjėjos ir specialiosios pedagogės teikiama parama

Šiuolaikinio mokytojo vaidmuo – mokytojas užleidžia lyderio pozicijas tapdamas patarėju, metodininku, tyrėju, mokymosi skatintoju, konsultantu. Šiuolaikiniam mokytojui būdinga pasišventimas dirbti su visais mokiniais ir visiems; gebėjimas matyti kontekstą, veikti pagal aplinkybes, keisti taktiką. O ypač laiku suteikti pagalbą ir taikyti personalizuotus mokymosi metodus specialiųjų poreikių turintiems mokiniams pagal bendrojo lavinimo mokyklų programas.

Mokymas – pedagoginis procesas, kurio metu mokiniai, mokytojo padedami, įgyja žinių, mokėjimų ir įgūdžių. Mokinys ir mokytojas – lygiaverčiai partneriai, drauge įsitraukiantys į bendrą veiklą. Mokytojas remiasi mokinių patirtimis, aplinka, į pirmą vietą kelia mokymąsi, pripažįsta mokymąsi „visada ir visur“ bei vertina įvairius mokymosi šaltinius bei priemones.

Sprendžiant mokymo organizavimo klausimus, svarbu psichologijos išvados apie suvokimą, dėmesį, vaizduotę, poreikius ir t.t. Mokymasis yra konstruktyvi paties individo veikla, sudarant jam mokymosi sąlygas bei suteikiant paramą. Turime sutelkti dėmesį į mokinio asmenybės ugdymą, į jo paties aktyvų, sąmoningą mokymąsi, suteikiant mokiniui tinkamą paramą, kad jis išsiugdytų gyvenimui svarbių kompetencijų. Vaikai mokosi remdamiesi sukaupta patirtimi, įgūdžiais bei jiems būdingais mokymosi būdais. Pedagogas parenka mokymo metodus, kurie tenkintų individualius vaikų poreikius.

Mokytojo ir specialiojo pedagogo bendradarbiavimas klasėje – neatsiejama paramos mokiniams dalis. Mokiniais turime sukurti tokią mokymosi aplinką, kuri leistų jiems mokytis su visais klasėje bendrai, užuot atsitraukus į spec.pedagogo kabinetą. Mokinys nėra „tuščias indas“, o svarbus žinių šaltinis. Tokie pat šaltiniai yra ir klasės draugai, todėl skatinamas mokinių bendras mokymasis. Mokytojas aiškina pamokos temą, o specialusis pedagogas padeda mokiniams, kuriems sunku suprasti pateiktą medžiagą, kuriems sunku įsitraukti į bendrą klasės darbą. Tokio komandinio mokymo metu mokiniai geriau supranta, išmoka pamokos temą. Todėl mūsų mokykloje pirmos klasės mokiniai dalijami pogrupiais ir vedamas lietuvių kalbos ir literatūros modulis aukštesnysis/pagrindinis po 1 pam./sav. Specialioji pedagogė dalyvauja pagrindinio lygio modulio užsiėmimuose, kurį lanko specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai.

Visose klasėse, kuriose mokosi specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, dirba ir mokinio padėjėjos. Pirmos klasės mokiniai, kurie dar nemoka skaityti, skaito padedami mokinio padėjėjos – jungia priebalsius su balsiais, dvibalsiais, dėlioja žodžius iš raidžių, skiemenų, skaito pateiktas skaitymo korteles pagal pamokos tikslą, uždavinį. Taip užtikrinama greita individuali pagalba, papildomas dėmesys ir mokinių dalyvavimas ugdymo procese tampa aktyvesnis. Mokinio padėjėja padeda ir su techniniais ar organizaciniais klausimais.

Mokymo priemonės, padedančios įveikti skaitymo kliūtis

Mokymo(si) procesas turi adekvačiai atitikti mokinio psichinių procesų ypatumus. Pirmoje klasėje mokiniams reikalinga pagalba mokytis(s) skaityti ar įtvirtinti skaitymo gebėjimus. Mokanti(s) skaityti svarbu kurti skaitymą skatinančią aplinką, į mokymo(si) aplinką įtraukiant ir žaidybinius elementus. Tam ir panaudojame šias pristatomas priemones. Juk svarbu išmokyti vaiką ne tik skaityti, bet kad jis ir suprastų, ką perskaitė.

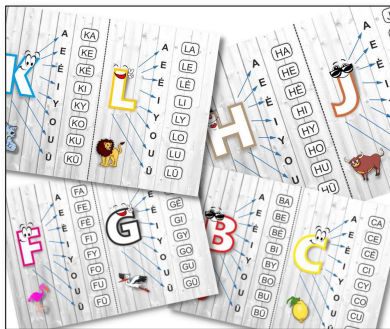

„Atsakyk į klausimą“

Tai mokomosios kortelės, skirtos kalbos supratimo lavinimui, ugdymui. Pateikto sakinio prasmę suvokti padeda vaizdingas piešinys. Mokinys perskaito sakinį ir atsako į klausimus – kas veikia?, ką veikia?, ką...?. Šios kortelės pradedantiesiems skaityti lavina skaitymo įgūdžius, pratina prie taisyklingos sakinio struktūros.

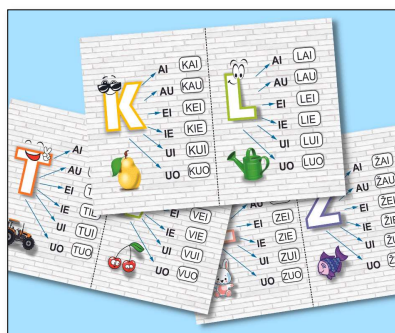
Vėlesniame mokymosi laikotarpyje jos panaudojamos sakinio dalių –

veiksnių, tarinių ir papildinių – suvokimui. Mokinys nurašo pateiktą sakinį ir atitinkamai pabraukia sakinio dalis.

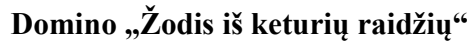
„Balsių ir priebalsių junginiai“

Ši priemonė skirta pradiniam skaitymo įgūdžių lavinimui. Baigę priešmokyklinio ugdymo programą, dauguma mokinių jau atpažįsta spausdintines raides. Todėl sėkmingam skaitymo startui reikalingi įgūdžiai priebalsių ir balsių sklandžiam jungimui, aiškiam garsų tarimui. Kortelėse pateikti junginiai padeda mokiniui susiformuoti skiemenų vaizdinį, reikalingą žodžio skaitymui. Pritaikome ir žaidybinių elementų, kai priebalsis ištariamas, o balsis tarsi išdainuojamas.

„Dvibalsių ir priebalsių junginiai“

Ši priemonė skirta skaitymo įgūdžiams lavinti. Išmokus jungti priebalsį su balsiu, sekantis žingsnis būna priebalsio ir dvibalsio jungimas. Mokiniams, turintiems logopedinių sunkumų, ne visada pavyksta aiškiai ištarti dvibalsius. Todėl šios pratybos lavina ne tik tartį, bet ir prisideda prie taisyklingos garsinės žodžio analizės.

„Sudaryk ir parašyk žodį iš keturių raidžių“

jungima.

Žaidimas „Bingo – Skaitau“

Šio mokomojo žaidimo tikslas – surasti korteles su paveikslėliais ir sudėti jas ant Bingo kortelių. Žodžiai yra ir iš didžiųjų raidžių, ir iš mažųjų. Todėl tai lavina dvejopo skaitymo įgūdžius. Mokinys persiskaito kortelės žodžius. Ir, kaskart paimdamas po paveiklėlį, jį įvardina. Jei kortelėje turi tokį žodį, uždeda ant pavadinimo.

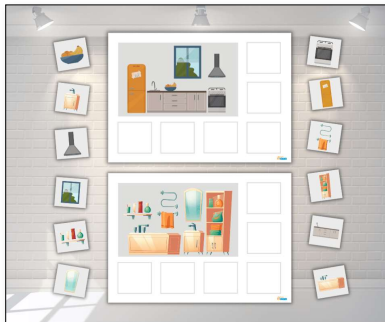
„Skiemenų traukinukas“

Naudodamas šią mokymo priemonę vaikas lavina žodžių skiemenavimą. Atversdamas kortelę su daikto iliustracija, įvardija daikto pavadinimą skiemenimis. Taip visos kortelės suskirstomos į traukinių vagonus – dvyskiemeniai, tryskiemeniai, keturskiemeniai žodžiai.

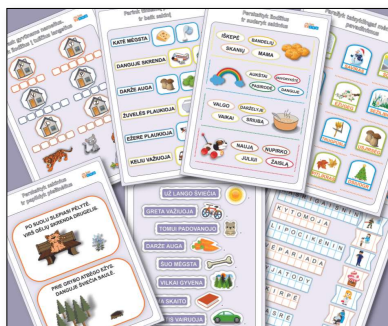
Žaidimas „Surūšiuk ir ištark“

Šios veiklos metu reikia sugrupuoti korteles su paveikslėliais pagal pateiktas grupes-namelius – vaisiai ir daržovės, drabužiai, kūno dalys, baldai. Atvertus kortelę taisyklingai ištariamas pavadinimas ir padedamas ant tinkamo namelio. Jei priemonė naudojama vyresniems mokiniams, skiriama užduotis apibūdinti nupieštą daiktą, sugalvoti sakinį su paveikslėliu, žodžiui pritaikyti mažybines formą, pasakyti paveikslėlio apibendrinamąją sąvoką.

Žaidimas „Daiktai aplink mus“

Ši priemonė skirta kalbos žodynui turtinti. Pastebima, kad dalies mokinių, pradėjusių lankyti mokyklą, žodynas menkas, pritrūksta tikslų daiktų pavadinimų įvardinimo. Dėliodamas daiktų korteles, vaikas mokosi taisyklingai įvardinti kambarių – virtuvė, vonia, prieškambaris, svetainė, miegamasis, vaiko kambarys - baldus, reikmenis. Taip paveikslėlius sudėlioja į jiems skirtas vietas.

Užduočių lapai „Žodžiai ir sakiniai“

Šie įvairių užduočių lapai ugdo vaikų skaitymo įgūdžius, lavina kalbinę klausą bei mąstymą. Vaikams tenka įrašyti trūkstamas raides ir užbaigti žodžius; išmoksta skaičių iki dešimt pavadinimus; atskirti augalus, gyvūnus, profesijas, mėnesius bei užrašyti jų pavadinimus; atrasti žodžius pateiktose raidžių sekose; iš pateiktų žodžių sudaryti sakinius; perskaityti sakinius ir nupiešti reikalingus paveikslėlius;

perskaitytam sakiniui parinkti tinkamus paveikslėlius ir daugelis kitų užduočių. Tai priemonė, padedanti individualizuoti darbą pamokoje, atsižvelgti į tai, kokios paramos reikia mokiniui pagal jo gebėjimus.

Žaidimai „Aš turiu vienaskaita-daugiskaita“ ir „Aš turiu žalumynai“

Tai priemonė, mokanti teisingai įvardinti daiktavardžio vienaskaitą ir daugiskaitą. Vaikai išsidalina turimas korteles. Žaidimą pradėjęs vaikas klausia „Kas turi ...?“ ir įvardina esantį paveikslėlį. Tuomet kiti pasitikrina savo korteles. Ir tas, kuris turi, sako „Aš turiu...“ ir tada klausimu įvardina žemiau esantį paveikslėlį. Panaudota kortelė atidėma į šalį. Žaidžiama tol, kol pas visus vaikus baigiasi kortelės – paskutinioji būna žaidimą pradėjusi kortelė.

Pastebėta, kad mokiniams sunku įvardinti rečiau vartojamas daržoves, vaisius. Toku pačiu principu žaidžiamas ir žaidimas su daržovių, vaisių pavadinimais. Priemonė tinka ir kalbos žodynui turtinti, tarčiai lavinti.

Mįslės mažiesiems „Imink mįslę ir atlik užduotį“

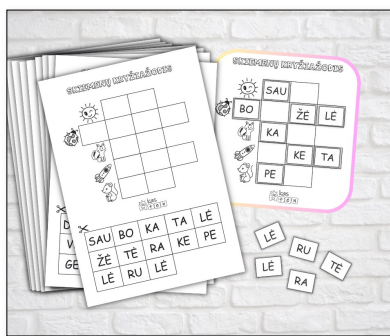
Supažindinant vaikus su smulkiaja tautosaka, panaudojame šiuolaikiškas, vaikams lengvai suvokiamas mįsles apie gyvūnus. Pateikiamą mįslę sudaro kelios užuominos, iš kurių viena

vaikui nesunkiai nuspėjama, o kitos suteikia papildomų žinių apie gyvūną. Kitas mįslių pateikimo variantas priverčia pasukti ne tik galvą, bet ir pajudinti kūną, nes, įminus mįslę, reikia atlikti ir užduotį. Taip pat pateiktų mįslių skaitymas lavina skaitymo gebėjimus. Pateiktas mįsles mokiniai panaudoja ir nurašymo įgūdžiams lavinti.

FA-ME-ČIAU SA-VO TE-LE-FO-NA Po-me-čiau sa-vo te-le-fo-na	GER-VĖ PEL-KE-JE ŠAU-DO VAR-LĖS Ger-vė pel-ke-je šau-do var-lės	PE-LĖ-DA TU-PI-ANT ŠA-KOS Pe-lė-da tu-pi ant ša-kos	AŠ-MO-KU GRD-TE GI-TA-BA Aš-mo-ku grd-te gi-ta-ba
KI-RI-BAS PIL-NAS KRI-AU-ŠIŲ Ki-ri-bas pil-nas kri-au-šių	KAI-ME SA-NO-SI KAR-VE, ARK-LYS IR A-VIS Kai-me sa-no-si kar-ve, ark-lys ir a-vis	TE-TA IR DĖ-DĖ ŽAI-DŽIA SU KA-MUO-LIU Te-ta ir dė-dė žai-džia su ka-muo-liu	PO-NIA IR PO-NIA GĖ-RIA ŠAU-DO-NIA AR-BA-TA Po-nia ir po-nia gė-ria šau-do-nia ar-ba-ta

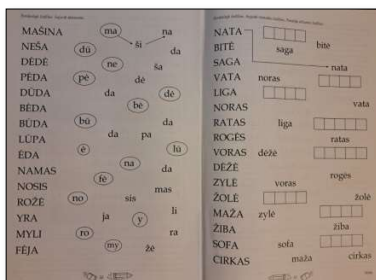
Skiemenuotos skaitymo kortelės

Šiose kortelėse užrašytas sakiny yra suskiemenuotas. Jis pateiktas ir didžiosiomis, ir mažosiomis raidėmis. Skaityti žodžius skiemenimis mokiniams yra lengviau. Matymas kartu užrašytą sakinį ir didžiosiomis, ir mažosiomis raidėmis, mokiniui padeda suvokti taisyklingą sakinio žodžių užrašymą – sakiny pradėdamas didžiąja raide ir baigiamas tašku. Kortelės naudojamos ir skaitymo įgūdžiams formuoti, ir nurašymo technikai tobulinti.

Kryžiažodis „Skiemenys“

Šis kryžiažodis padeda mokytis perskaityti skiemenis, iš jų sudaryti prasmingus žodžius bei juos įrašyti. Priemonė skirta žodžio sudarymui iš atskirų skiemenų. Kokį žodį reikia sudaryti, nurodo šalia nupieštas paveikslėlis. Tai puiki pagalbinė priemonė supažindinant mokinius su kryžiažodžiu, su jo sprendimu.

Skaitymo kortelės „Pūkelis“ ir pratybų sąsiuvinis

Šios kortelės skirtos pradedantiesiems skaityti. Kortelėse užduotys pateiktos sunkėjančia tvarka. Vaikui reikia ne tik

perskaityti žodžius, bet ir atlikti regimąjį suvokimą ir dėmesį lavinančias užduotis. Taip pat kortelės pritaikomos ir pažengusiems mokiniams, kuriems skiriame užduotį sugalvoti sakinį su pasirinktais žodžiais ar nurašyti pateiktus žodžius. Pagal korteles yra parengtas ir pratybų sąsiuvinis 1-2 klasės specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams. Pateiktos užduotys padeda pažinti raides, mokytis skaityti ir nurašyti. Tai aktualu įgyvendinant, užtikrinant įtraukujį ugdymą, sudarant sąlygas sėkmingam kiekvieno mokinio ugdymuisi.

Skaitymo kortelės „Ridenk ir skaityk“

Šios kortelės skirtos pažengusiems mokiniams, pristatant naują raidę, garsą, padedančios ugdyti mokinių skaitymo gebėjimus. Mokiniai žaidybine forma mokomi skaityti nesudėtingus sakinius, kurių žodžiuose yra mokoma raidė. Tai puiki priemonė darbui grupėje, kai mokiniai ridena kauliuką ir perskaito išriedėjusį sakinį. Individualiam nurašymo įgūdžių tobulinimui užduodama ne tik perskaityti sakinius,

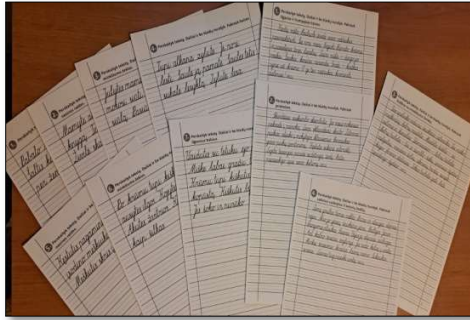
bet ir juos nurašyti.

Skaitymo lapai „Draugiški tekstai pradinukams. 1-2 lygiai“

Tai skaitymo tekstai, skirti mokiniams, turintiems skaitymo ir rašymo sunkumų, mokymosi iššūkių ar kitų specialiųjų ugdymosi poreikių. Tekstai padeda ugdyti pasitikėjimą savimi, skaitymo džiaugsmą, gilina teksto suvokimo gebėjimus. Parinktos temos artimos vaikams,

skatinančios smalsumą. Suteikia palaikančią bei draugišką mokymosi aplinką, patirtį. Perskaitę 1-ojo lygio tekstus, vaikai jau būna pasiruošę ir sudėtingesniems iššūkiams. Juk 2-ojo lygio tekstukai vaikams jau žinomi, tik praplėsti ir praturtinti sudėtingesnėmis kalbos struktūromis bei ilgesniais sakiniais. Po tekstu pateikti atviro, uždaro tipo klausimai, kurie ugdo kritinį mąstymą ir gebėjimą išreikšti mintis. Tekstai yra puikus įtraukiojo ugdymo įrankis, leidžiantis tą patį tekstą pateikti dviem skirtingais lygiais, priklausomai nuo mokinių gebėjimų.

Rašymo lapai „Lietuvių kalbos dailiausias užduotys ir diktantai I-II klasei“

Pratybų lapai skiriami taisyklingo, aiškaus, rišlaus teksto rašto įgūdžiams ugdyti ir mokinių rašysenos trūkumams taisyti. Šios užduotys skirtos tiems mokiniams, kurie jau yra pramokę rašyti ir nori tobulinti rašymo įgūdžius. Tekstai pasitarnauja kaip diktantai ar skaitymo medžiaga. Atlikdami užduotis

mokiniai palengva įveikia mokymosi sunkumus, įgyja taisyklingo rašymo įgūdžių. Perrašydami diktantų tekstus, vaikai tampa atidesni, ugdomi pastabumą, susikaupimą, lavina rankos, akių koordinaciją, gerina rašymo ir skaitymo įgūdžius. Lavindami rašymo įgūdžius, tuo pačiu išmoksta skirti ir tikrinius daiktavardžius, trumpuosius ir ilguosius balsius, supanašėjusius priebalsius, dvibalsius, žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų požymius, žodžius su minkštumo ženklu, įsidėmėtinos rašybos žodžius. Tekstai tinka ir savikontrolei, kai parašomas diktantas.

Vizualiniai diktantai arba Nupiešk pagal tekstą

Tokių diktantų principas – vaikas užrašo diktuojamą tekstą ir pagal jį nupiešia piešinį, arba pats persiskaito pateiktą tekstą ir nupiešia piešinį. Tokia veikla lavina ne tik atidaus skaitymo-rašymo įgūdžius, bet ir patikrinamas teksto supratimas, skatinamas vaikų kūrybiškumas. Tekstuose gausu prielinksnių, padėti erdvėje nusakančių žodžių, spalvų pavadinimų. Taip mokiniai pratinami atidžiai skaityti, nepraleisti paminėtų detalių.

Galvosūkių lapai „Surask pasislėpusius žodžius“

Tai žodžių, suskirstytų pagal temas, suradimas ir išbraukymas. Žodžių braukymo galvosūkiai lavina atmintį, pastabumą, kantrybę. Mokymo priemonė naudojama kaip papildoma priemonė įtvirtinti

pamokų metu išmoktas temas, skaitymo ir rašymo lavinimui individualių ar grupinių mokymų metu. Tokio pobūdžio užduotys tinka ir logopedinių pratybų metu, garsinės analizės ir sintezės mokymui, taisyklingam garsų tarimui. Įvardindami, kas pavaizduota paveikslėliuose, perskaitydami užrašytą žodį, mokiniai plečia, turtina kalbos žodyną. Užduotys yra pagal šias temas: miškas (laukiniai, naminiai, vandens gyvūnai, paukščiai, vabalai, ropliai, medžiai, grybai), maistas (prieskoniai, padažai, kepiniai, saldumynai, daržovės, vaisiai, uogos, virtuvė), drabužiai (siuvimas), žaislai, sportas (stovyklavimas), kūno dalys.

Pakeisk paveikslėlį tekstu

Spalvingose kortelėse sakiniai pateikti didžiosiomis ar mažosiomis raidėmis, skiemenuoti ar paprastai užrašyti. Tai puiki priemonė individualizuojant skaitymo pratybas pamokoje pagal mokinių gebėjimus. Mokiniam reikia ne tik perskaityti sakinį, bet ir įvardyti paveikslėliu pavaizduotą praleistą žodį. Tinka pritaikyti ir nurašymo įgūdžiams tobulinti.

Gramatiškai taisyklingų sakinių sudarymas

Šios užduotys skirtos mokytis gramatiškai taisyklingų sakinių sudarymui ir jų užrašymui. Mokiniai iš pateiktų žodžių sudaryti ir užrašyti taisyklingus sakinius. Pratina laikytis taisyklių – sakinyje pradedamas rašyti didžiąja raide, sakinio gale dedamas taškas. Sakiniai paprasti, iš 4-5 žodžių.

Pirmas žodžio garsas

Tai mokymo priemonė, naudojama dviem formatais. Pirmuoju atveju kortelės naudojamos kaip ekspozicines, parodomąsias, vienam ar kitam garsui, raidei supažindinti. O vėliau jau mokiniai dirba savarankiškai, kai ištaria paveikslėlio pavadinimą, nustato pirmąjį žodžio garsą, ir padeda paveikslėlį atitinkamoje vietoje. Sujungiant abu kortelių variantus, mokinys turi puikią galimybę savikontrolei – patikrinti, ar teisingai sudėliojo paveikslėlius.

Žaidimas „Žaidžiu ir skaitau“

Priemonė skirta mokytis skaityti ir rašyti. Kortelės sumaišomos, mokinys išsitraukia kortelę ir dėlioja žodį. Sudėliojęs jį perskaito. Pradžioje dėlioja iš mažesnio kiekio kortelių. Gali savarankiškai surinkti prasmingus žodžius

ir piešinius, atskirti skiemenis. Mokinys mokosi pats savarankiškai užrašyti žodį. Sudėlojus paveikslėlius, išsirenka labiausiai patikusį, su juo sugalvoja sakinį ar kuria rišlų pasakojimą. Šios priemonės pagalba gerėja mokinių garsinės analizės ir sintezės įgūdžiai, gramatiškai taisyklinga kalba, turtinamas kalbos žodymas.

Skaitinių dienoraštis

Mokiniai, pristatydami perskaitytas knygas, ne tik susipažįsta su knygų autoriais, jų kūriniais, iliustratoriais, bet ir charakterizuoja kūrinio veikėjus, nusako pagrindinę kūrinio mintį ar temą. Savo asmeninio „Skaitinių dienoraščio“ pildymas

mokiniams padeda suprasti, analizuoti, vertinti knygų turinį. Taip gerinami vaikų skaitymo įgūdžiai, skatinamas išradingumas pristatant knygeles. Juk viešas kalbėjimas daug kam yra nelengvas iššūkis.

Mokomoji priemonė – žaidimas „Žodžių ratas“

„Žodžių ratas“ – smagi ir daug galimybių turinti mokomoji priemonė–žaidimas. Žaisdami šį žaidimą vaikai mokysis skiemenuoti žodžius ir skaityti, o dėliodami „Žodžių ratus“ ne tik smagiai leis laiką, bet ir lavins regimąją atmintį ir plės žodyną.

„Žodžių rate“ visi žodžiai turi prasidėti rato viduryje esančia raide. Bet niekas nedraudžia taisyklių koreguoti. Ši priemonė tinka visų poreikių mokiniams.

Su pirmokais mokomasi sudaryti ir perskaityti skiemenis, kai viduryje yra balsis arba priebalsis, mokiniai gali pasirinkti, kokia raidė bus viduryje. Galima užduoti skaityti skiemenis iš eilės, kas antrą raidę, kas trečią raidę, teisingai perskaičius skiemenį suploti ar parodyti „like“ ženklą, gauti žetoną ir t. t. Galima užduoti skiemenis pakartoti po du, tris kartus, juos ištariant tyliau ar garsiau ir t. t. Antroams

rate gali būti atsitiktinės raidės, raides galima naudoti kelis kartus, o pagal pasirinktą raidę mokiniai sudaro visus galimus žodžius, galima nurodyti laiką, žodžių kiekį, kad būtų spalva ar skaičius, jausmas ar veiksmas, daiktas ar gyvūnas ir t.t. Trečiokams ir ketvirtokams galima nurodyti sunkesnes užduotis, surasti kalbos dalį, giminiškų žodžių, veiksnių ar tarinių, dangaus kūnus ar valstybes ir t. t. Galite sugalvoti užduotis pritaikant prie pamokos temos, mokinių galimybių. Mokiniai gali dirbti individualiai, poromis, grupėse. Galima nuolat pasunkinti užduotis.

Pamažu mokiniai patys išmoksta pasigaminti šią mokomąją priemonę–žaidimą, noriai jų pasidaro ir žaidžia, žaisdami ir išmoksta. Taip pat tokią mokomąją priemonę–žaidimą galima pasigaminti ir gramatikos taisyklių mokymuisi, ir matematikai „Skaičių ratas“.

Leidinio „Teksto suvokimo užduotys 1 klasei“

(Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Danguolė Kalesnikienė, Gimtasis žodis, 2010) paskirtis – padėti pirmokams mokytis suvokti skaitomų žodžių, sakinių ir tekstų prasmę, mokytis mąstyti,

spręsti problemas, pratina mandagiai bendrauti, skatina būti gerais mokiniais.

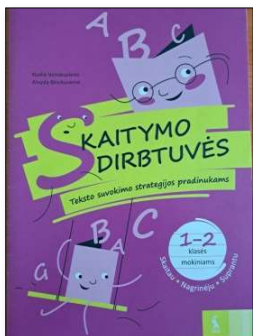
Jame gausu tekstų ir juos suprasti padedančių klausimų, įvairių įdomiųjų

užduočių.

Užduotys „Tekstų tyrinėjimas 4 klasei“ padeda ugdytis sąmoningo skaitytojo įgūdžius. Tai priemonė, padedanti sudominti mokinius skaitymu. Mokiniai ugdomi aukštesniuosius mąstymo gebėjimus, gilinasi į tekstą, ugdomi gebėjimą ieškoti įrodymų ir juos pagrįsti, sieja tekstų idėjas su turima asmenine patirtimi, supranta ne tik tiesiogiai pasakytą informaciją, bet ir atranda tai, kas slypi tarp teksto eilučių. Siekiant sužadinti mokinių smalsumą prieš kiekvieną tekstą pateikiami diskusiniai klausimai. Tyrinėdami tekstus mokiniai išsiugdo platesnį

požiūrį į skaitymą ir teksto analizę.

Leidinio „Skaitymo dirbtuvės. Teksto suvokimo strategijos pradinukams 1-2

klasės mokiniams“ (Nadia Venskuvienė, Alvyda Blockuvienė, Šviesa, 2017) tikslas – mokyti geriau suprasti skaitomą tekstą, lavinti gebėjimą taikyti skirtingas teksto suvokimo strategijas skaitant įvairaus pobūdžio tekstus – pasakas, pasakojimus, receptus, instrukcijas. Paveikslėlių ir teksto siejimas – išsamiai taikomas pirmoje klasėje. Klausimų strategija – padeda skaitytojui

įsijausti į tekstą, suvokti svarbiausias jo mintis ir apibendrinti informaciją. Išvadų strategija – padeda pagerinti teksto esmės nusakymo įgūdžius, skaitytojas įvertina tekste pateiktą informaciją, padaro išvadas. Nuspėjimo strategija – skaitytojas iš pavadinimo, iliustracijos bando nuspėti, apie ką bus tekstas, o spėjimą pasitvirtina perskaitydamas tekstą. Apibendrinimo strategija – skaitytojui suteikia galimybę perteikti tekstą savais žodžiais. Vaizdinių strategija – skaitytojas vizualizuoja tekstą, skaitomo teksto visus suprantamus įvykius ir veiksmus perteikia vaizdiniais.

Išvados

Mokytojos ugdymą organizuoja taip, kad būtų ugdomas mokinių aktyvumas – nuo žinomo prie nežinomo, nuo išmokto, suprasto, prie naujai ieškomo. Visada orientuojamasi į artimiausias vaiko vystymosi galimybes. Kiek įmanoma, ugdymas diferencijuojamas ir individualizuojamas pagal amžių ir individualias savybes. Naujų žinių perteikimas remiasi senomis, jau turimomis žiniomis. Žinios derinamos su besimokančiojo interesais, su mokiniams artima aplinka. Taip pat skiriamos ir kūrybinės užduotys, reikalaujančios panaudoti ir taikyti turimas žinias.

Ugdymo procesas neperkrautas vaizdine medžiaga, pačios priemonės naudojamos turint aiškų tikslą. Vaizdinės priemonės apjungia teorinę ir praktinę suvokimą. Vertinimas ugdymo procese padeda mokytojui išvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spargas, ir diferencijuojant bei individualizuojant darbą teikti paramą. Vertinimas mokiniui suteikia pagalbą ir paramą mokymosi metu, informaciją apie daromą pažangą, padeda mokiniui rinktis optimalius ir jam tinkamus mokymosi būdus. Visos reikalingos mokymosi priemonės mokiniui būna po ranka, nes mes, mokytojos, pasirūpiname, kad būtų patogiu ir paprastu jomis naudotis. Motyvas, glūdintis mokomojoje veikloje – tai veiklos proceso patrauklumas: noras sužinoti ką nors nauja, pademonstruoti intelektualinį aktyvumą. Mokymosi motyvacija padeda mokiniui orientuotis į tikslą ir suvokti, kiek laiko reikės tikslui pasiekti, ar reikės pastiprinimo ir kokio.

Vienų mokymų metu įsiminė išgirsta mintis: „Efektyvus bendravimas – kai tavo gerovė yra mano gerovės dalis, kai mano sėkmė slypi tavo sėkmėje. Mes visi suinteresuoti gerove.“ Mokyklai tenkantis iššūkis – kokybė ne tik visiems, bet kokybė kiekvienam. Mokytojas gali turėti aiškius bei detalius mokymo planus, bet tai, ką išmoksta mokiniai – sunku numatyti ir išmatuoti.

Naudota literatūra:

1. Lietuvių kalbos ir literatūros pradinio ugdymo bendroji programa.
2. Lietuvių kalba ir literatūra „Maži milžinai“. 1 klasės mokytojo knyga. 2024
3. 3–4 klasių mokinių skaitymo gebėjimų ugdymas. Metodinė priemonė. 2016
4. Internetinė svetainė <https://kasten.lt>
5. Internetinė svetainė <https://tabularasa.lt>
6. Internetinė svetainė <https://sviesiukonamai.lt>
7. Internetinė svetainė <https://www.visiplakatai.lt>